

جلسہ اول

پرسش و ارزشیابی

بہ شیوہ جلسات قبل

روش تدریس قرائت

آیات صفحه ۲۴۶ قرآن کامل براساس روش کلی به صورت پیش قرائت، تمرین با لوح فشرده، فردخوانی و رفع اشکالات جمعی و فردی تدریس و تمرین می شود.

تذکرات خاص قرائت :

۱- دقت در اتصال کلماتی مانند :

يُبْنَىٰ اذْهَبُوا
وَاَهْلَنَا الضُّرُّ
اِلَّا الْقَوْمَ الْكَافِرُونَ
لَنَا الْكِيلُ

يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ فَصَلِّ الْعَيْرُ
فَارْتَدَّ يَا أَبَا اسْتَغْفِر قَالَ ادْخُلُوا

۲- دقت در خواندن کلماتی مانند: فَتَحَسَّسُوا وَلَا تَأْيَسُوا لَا يَأْيِسُ
عَاثِرَكَ لَخِطِئِينَ وَأَتُونِي رُءْيَىٰ مِنَ الْبَدْوِ وَلِيَّ

۳- اشاره به مواضعی که فاقد علامت وقف است، برای کوتاه خواندن عبارات؛ مانند :

... أَخِيهِ	... عَلَيْهِ	... الْغَزِيرُ	... الضُّرُّ
... مُرْجِيَّةٍ	... الْكَيْلَ	... الْعَيْرُ	
... الْبَشِيرُ	... وَجْهٍ	... يَوْسُفَ	... الْعَرْشِ
... السِّجْنِ	... الْبَدْوِ	... الْمُلْكِ	... مُسْلِمًا
			... الْقَيْبِ
			... قَبْلُ

۴- توجه به تلفظ حروف خاص عربی با دقت و پیروی از قرائت الگو در لوح فشرده، به‌ویژه

تلفظ «ح» در کلمات زیر :

فَتَحَسَّسُوا	رُوحَ	الْمُحْسِنِينَ	أَرْحَمَ الرَّحِمِينَ	رِيحَ
الرَّحِيمُ	حَقًّا	أَحْسَنَ	الْحَكِيمُ	وَالْحَقْنَى بِالْصُّلْحِينَ
نُوحِيهِ	حَرَصَتْ			

باید توجه داشت که برای تلفظ حروف خاص عربی به‌ویژه حرف «ح» در این درس نباید به قواعد متعارف در کلاس‌های قرائت و مجالس قرآن از قبیل مخارج و صفات حروف و اصطلاحات و شرح و توضیح کتب تجوید بپردازیم؛ بلکه با ارجاع به قرائت لوح فشرده و مقایسه حالت فارسی با حالت عربی به‌صورت سؤال و شنیدن و ارائه تلفظ صحیح با توضیح ساده، کوتاه و کاربردی به همان نحوی که در کنار صفحه ۳۴ کتاب درسی دانش‌آموزان آمده، تلفظ صحیح «ح» را یاد داده و تمرین می‌کنیم. بسیار خوب است که به کلمات مورد استفاده در نماز نیز به اختصار اشاره شود؛ مانند :

الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ	الْحَمْدُ	أَحَدٌ	سُبْحَانَ	يَحُولِ	وَحْدَهُ

روش تدریس مفاهیم

فعالیت اول : جدول به روش معمول توسط دانش‌آموزان ابتدا به‌صورت فردی یا گروهی تکمیل شده و سپس معنای کلمات را با دوستان هم‌گروه خود مقایسه می‌کنند. آن‌گاه هر کلمه با معنای آن توسط یک دانش‌آموز خوانده و در صورت نیاز تصحیح می‌شود. معلم نیز می‌تواند به روش‌هایی که در بخش کلیات بیان شد، چندبار با پرسش از دانش‌آموزان معنای کلمات جدول را تمرین کند. ضمناً خوب است کلمات هم‌خانواده برخی از کلمات جدول مانند : «جاهل، قالوا، مُحْسِن و غُفُور» را نیز از دانش‌آموزان سؤال کنید.

ترجمہ ترکیب ہا :

۱- عبارت دوم با حرف استفهام ((أ)) به

معنای «آیا» شروع شده؛ پس از آن، حرف تأکید «اِنَّ» آمده است. در باورقی توضیح داده شده در جملاتی که با «اِنَّ» شروع می‌شود، غالباً حرف تأکید «لَ» نیز می‌آید، اما در فارسی لازم نیست آن را معنا کرد. نکتهٔ دیگر آنکه در این جمله، ضمیر «اَنْتَ» نیز آمده است. همان‌طور که می‌دانید این ضمیر، فصل است که بین مبتدا و خبر می‌آید. این ضمیر تأکید و حصر را می‌رساند و می‌توان آن را معنا نکرد و یا از کلماتی چون «همان» که تأکید را می‌رساند، استفاده کرد. بیان این مطالب برای دانش‌آموزان ضروری نیست. در نتیجه عبارت

به صورت «آیا قطعاً تو یوسف هستی» یا «آیا قطعاً تو همان یوسف هستی» معنا می شود.

۲- همان طور که در ترجمه عبارت دوم از

فعل ربط «هستی» استفاده شد، در ترجمه عبارت ششم نیز از فعل ربط «است» استفاده می‌شود.

فعالیت سوم و چهارم : این دو فعالیت

مربوط به نشانه‌های جمع سالم مذکر است. نشانهٔ اول از این دو نشانه، در فارسی نیز به کار می‌رود؛ مانند: معلمین، مسلمین، مؤمنین، ظالمین، مجاهدین، منافقین. از این رو دانش‌آموزان با آن آشنا هستند و به راحتی هر دو شکل آن را می‌آموزند.

خوب است از آنها بخواهید برخی مثال‌های جدید نیز علاوه بر مثال‌های کتاب بیان کنند.

دو نکته :

- ۱- همان طور که می دانید هر اسم مفردی را نمی توان با نشانه های «ین»، «ون» جمع بست؛ مثلاً جمع کتاب و قلم نمی تواند «کتابین و قلمین» باشد. فقط هر اسمی که اولاً مشتق است و نه جامد و ثانیاً از اسم ها یا صفات افراد عاقل است، جمع مذکر سالم دارد.
- ۲- هر اسمی که آخر آن «ین» یا «ون» دارد، لزوماً جمع سالم نیست؛ بلکه اگر این دو نشانه به اسمی اضافه شده باشد، آن اسم، جمع سالم است؛ مثلاً کلماتی چون «شیاطین»، «مساکین» و «ممنون» جمع سالم نیستند. دو کلمه اول جمع مکسر «شیطان» و «مسکین» و کلمه سوم مفرد و اسم مفعول است. این نکات برای اطلاع بیشتر دبیران محترم ارائه شد و تا زمانی که برای دانش آموزان سؤالی پیش نیامده است، نیازی به بیان ندارد. اگر موردی پیش آمد، چنین توضیح می دهیم در صورتی «ین» و «ون» آخر کلمه علامت جمع است که اگر آن را حذف کنیم، کلمه باقی مانده معنادار باشد.

در پایان جلسه، مطابق معمول، دانش آموزان را به خواندن روزانه قرآن کریم و انجام تکلیف «انس با قرآن در خانه» تشویق و ترغیب می کنیم.

انس با قرآن در خانه

برخی از توضیحات ضروری به شرح زیر

است :

- ۱- در قسمت «ب» آیه اول به کلمه «جاهِلُونَ» ختم شده است. همان طور که دانش آموزان در همین درس آموختند این کلمه جمع است. ولی گاهی کلمه جمع در فارسی مفرد معنا می شود. همان طور که می دانید این کلمه در جمله «أَنْتُمْ جَاهِلُونَ» خبر است و چون مبتدا (أَنْتُمْ) جمع بوده است، خبر نیز جمع آمده است. ولی در چنین مواردی لازم نیست خبر را جمع معنا کنیم. البته اگر دانش آموزان جمع معنا کنند، غلط محسوب نمی شود. این گونه مسائل به تدریج

آموخته می‌شود.

۲- برخی از عبارات و ترکیب‌های ساده و همچنین اسم‌های جمع مذکر سالم در صفحه ۲۴۹

قرآن عبارت است از :

تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ ، وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ، الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ، وَهُوَ الَّذِي ،
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ، وَفِي الْأَرْضِ ، وَجَعَلْتُ ،
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ .

۳- اسم‌های جمع مذکر سالم از صفحه ۲۴۸ قرآن کریم :

دارای «بن» : عَالَمِينَ (جهانیان، مردم)، مُشْرِكِينَ (مشرکان)، مُجْرِمِينَ (گناه‌کاران)

دارای «ون» : مُعْرِضُونَ (اعراض‌کنندگان، دوری‌کنندگان)، مُشْرِكُونَ (مشرکان)

تذکر : ممکن است دانش‌آموزان برخی فعل‌های مضارع جمع را نیز از جمله اسم‌های جمع به حساب آورند، مانند يَمْرُونَ، لَا يَشْعُرُونَ، يُؤْمِنُونَ. با توجه به آنکه ایشان هنوز فعل مضارع را در درس عربی نیاموخته‌اند، به این توضیح بسنده کنید کلماتی که با حرف «ی» یا «ت» شروع می‌شوند، غالباً فعل هستند و نه اسم.

۴- پیام‌های زیبا و کوتاه قرآنی از صفحه ۲۴۶ قرآن کریم :

وَلَا تَأْسَوْا مِنْ رَوْحِ اللَّهِ : و از رحمت خدا ناامید نشوید.

إِنَّ اللَّهَ يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ : قطعاً خداوند به صدقه‌دهندگان پاداش می‌دهد.

فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ :

پس قطعاً خداوند پاداش نیکوکاران را از بین نمی‌برد.

وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ : و او مهربان‌ترین مهربانان است.

جلسه دوم

پرش و ارزشیابی

به شیوه جلسات قبل

تدریس قرائت

آیات صفحه ۲۵۵ قرآن کامل براساس
روش کلی و به صورت پیش قرائت، تمرین با
لوح فشرده، فردخوانی و رفع اشکالات جمعی
و فردی تدریس و تمرین می شود.

تذکرات خاص قرائت :

- ۱- دقت در اتصال ترکیب‌هایی مانند :
مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ يَسْتَجِبُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ
- ۲- دقت در خواندن حروف مقطعه : الّر ← الف لآم را
- ۳- اشاره به پایان جملاتی که فاقد علامت وقف است، برای کوتاه خواندن عبارات؛ مانند :
... إِلَيْكَ ... إِلَى النُّورِ ... عَلَى الْآخِرَةِ ... سَبِيلِ اللَّهِ ... قَوْمِهِ ... بِأَيْنَتَا
- ۴- توجه به تلفظ حروف خاص با پیروی از قرائت الگو در لوح فشرده، و یادآوری تلفظ «ح»
در آیات و کلمات این صفحه؛ مانند الْحَمِيدِ يَسْتَجِبُونَ الْحَيَاةَ الْحَكِيمُ
همچنین در کلمات نماز: الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ أَحَدٌ سُبْحَانَ
يَحُولِ وَحْدَهُ مُحَمَّدٌ رَحْمَةُ الصَّالِحِينَ

آموزش مفاهیم

معنی را با استفاده از کلمات داده شده کامل کرده و معنی کلمات را به خاطر بسازید.

رابطه - منتهی - تارنگره - بی‌امان

معنی	کلمه	رابطه	معنی	کلمه
راه	مسیر	منتهی	کتاب	کتابخانه
فرمانده	فرمان	تارنگره	کتاب	کتابخانه
فرمانده	فرمان	بی‌امان	کتاب	کتابخانه

این از کلمات و عبارات وانی را جدا کنید.

حیثیت از آن
 من القلم
 وکیل الکلیت
 من عذاب شدید

از کلمات و عبارات وانی را جدا کنید و معنی کلمات را به خاطر بسازید.

آموزش مفاهیم

فعالیت اول: به روش درس‌های قبل، دانش‌آموزان جدول را کامل و با یکدیگر مقایسه می‌کنند. آنگاه کلمه به کلمه همراه با معنا برای کلاس خوانده و کلمات جدول و معنای آن تمرین و تکرار می‌شود.

فعالیت دوم: برخی از نکات ضروری:

۱- ترجمه کلمه به کلمه عبارت اول می‌شود: «کتاب نازل کردیم آن را». این ترجمه از دانش‌آموزان قابل قبول و صحیح است. اما خوب است برای آنها توضیح دهید معمولاً کلماتی که تنوین دارند در فارسی همراه با «ی» نکره معنا می‌شوند؛ یعنی می‌گوییم «کتابی». همچنین هرگاه پس از یک اسم نکره (کتاب) فعل بیاید، معمولاً بین آنها از حرف ربط «که» نیز استفاده می‌کنیم. به این ترتیب، ترجمه عبارت می‌شود: «کتابی که نازل کردیم آن را». همان‌طور که مشاهده می‌کنید اکنون معنای عبارت، روشن‌تر شده است.

۲- با توجه به توضیح فوق بهتر است در عبارت ششم کلمه «عذاب» را به صورت «عذابی» معنا کنیم؛ اما صفت آن، یعنی «شدید» نیاز نیست به صورت «سختی» معنا شود. به این ترتیب، معنای این ترکیب می‌شود: «از عذابی سخت».

انتظار نمی‌رود که این گونه نکات را دانش‌آموزان رعایت کنند، اما موارد ساده را توضیح می‌دهیم تا به تدریج آنها را بیاموزند.

در پایان کلاس، خواندن روزانه قرآن کریم و انجام تکلیف «انس با قرآن در خانه» تذکر داده می‌شود.

انس با قرآن در خانه

بررسی این بخش به روش درس‌های قبل در آغاز جلسه بعد انجام می‌شود. سعی کنید در هر دو قسمت «الف» و «ب» به روشی که قبلاً توضیح داده شد، حتی‌الامکان قرائت و درک معنا را همراه با هم پرسش و ارزشیابی کنید.

برخی از توضیحات ضروری به شرح زیر است:

۱- برخی از عبارات قرآنی با وجود سادگی از عمق و معنای بسیار زیاد و ارزشمندی برخوردار است. خوب است درباره این عبارات به اختصار کامل با دانش‌آموزان گفت‌وگو کنید و برخی توضیحات مفید را ارائه نمایید؛ مانند قسمت اول عبارت اول و نیز عبارت دوم از بخش «ب».

۲- دانش‌آموزان را به حفظ عباراتی که در بند فوق مورد توجه قرار گرفت، توصیه کنید.

۳- برخی از ترکیب‌ها و عبارات ساده صفحات ۲۵۱ و ۲۵۳ قرآن کریم:

لَهُ دَعْوَةٌ لِحَقٍّ ، قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمٰوٰتِ وَ لَ اَرْضِ قُلْ لِلّٰهِ ،

الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ ، قُلْ هُوَ رَبِّيْ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ،

عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ ، اِنَّ لِلّٰهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيْعَادَ ، لَهُمْ عَذَابٌ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا

۴- برخی از پیام‌های زیبای قرآنی از صفحه ۲۵۲ قرآن کریم :

إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُوا الْأَلْبَابِ : فقط خردمندان پند می‌گیرند.

سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ : سلام بر شما به خاطر آنچه که صبر و پایداری کردید.

فَنِعَمَ عُقْبَى الدَّارِ : چه خوب است خانه آخرت (برای صابران)

وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فِي الْأَخِرَةِ إِلَّا مَتَاعٌ : زندگی دنیا در برابر آخرت جز کالایی (اندک و بی‌ارزش) نیست.

أَلَا يَذْكُرُ اللَّهُ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ : آگاه باشید فقط با یاد خدا دل‌ها آرامش می‌یابد.

خواندن روزانه قرآن کریم

اهداف

- ۱- آشنایی دانش‌آموزان با اهمیت قرائت قرآن روزانه نزد حضرت امام خمینی (ره)
- ۲- آشنایی دانش‌آموزان با برخی از ویژگی‌های امام خمینی (ره)
- ۳- آشنا شدن دانش‌آموزان با شیوه‌های مختلف قرائت روزانه قرآن
- ۴- ایجاد علاقه به قرائت روزانه قرآن کریم

روش تدریس

- ۱- خواندن متن توسط یکی از دانش‌آموزان برای کلاس
- ۲- گفت‌وگوی کلاسی دربارهٔ متن درس و شیوه‌های مختلف قرائت روزانه قرآن کریم

فعالیت جانبی

تهیه خاطراتی از زندگی بزرگان و علمای اسلام در چگونگی قرائت روزانه قرآن کریم و آثار آن.

روش تدریس درس پنجم

جلسه اول

پوشش و ارزشیابی

به شیوه جلسات قبل

تدریس قرائت

آیات صفحات ۲۵۹ و ۲۶۰ قرآن کامل
براساس روش کلی به صورت پیش قرائت، تمرین
بالوح فشرده، فردخوانی و رفع اشکالات جمعی
و فردی تدریس و تمرین می شود.

تذکرات خاص قرائت :

- ۱- دقت در اتصال کلماتی مانند : حَبِيبَةٍ اجْتَنَّتْ
يُنَبِّئُ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَ فِي الْآخِرَةِ
وَ يُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ لِعِبَادِي الَّذِينَ وَ ارْزُقُهُمْ رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلٰوةِ
- ۲- دقت در خواندن کلماتی مانند : تُؤْتِي تَمَتَّعُوا عَلَانِيَةً يَأْتِي دَائِبِينَ
بَنِي اِنَّهُمْ اَضَلُّنَّ ذُرِّيَّتِي يُؤَخِّرُهُمْ
- ۳- اشاره به مواضعی که فاقد علامت وقف است، برای کوتاه خواندن عبارات؛ مانند :
... لِلنَّاسِ ... حَبِيبَةٍ ... الثَّابِتِ ... كُفْرًا ... اَنَدَادًا ... الصَّلٰوةِ
... عَلَانِيَةً ... يَوْمٌ ... مَاءٌ ← مَاءٌ ... الْفُلْكَ ... اِبْرَاهِيمُ ... اَمِنًا

... ذُرِّيَّتِي ... ذُرْع
... إِلَيْهِمْ ... الثَّمَرَاتِ
... شَيْءٍ ... مُقِيمِ الصَّلَاةِ
... وَلِلْمُؤْمِنِينَ ... غَافِلًا

۴- توجه به تلفظ حروف خاص عربی با پیروی از قرائت الگو در لوح فشرده، و یادآوری تلفظ «ح»

۵- جلب توجه دانش آموزان به تلفظ «ع» به پیروی از قرائت الگو در لوح فشرده و توضیح ساده و کوتاه، همان گونه که در کنار صفحه ۴۹ کتاب دانش آموز آمده است.

کلمات دارای عین در این صفحات:

لَعَلَّهُمْ جَعَلُوا تَمَتَّعُوا عَلَانِيَةً بَيَّعَ
تَعَدُّوا رَبِّ اجْعَلْ نَعْبَدَ تَبَعْنِي فَاجْعَلْ نُعَلِّنُ لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ

روش تدریس تلفظ حرف «ع»: توضیح تلفظ عین به صورت سؤال و جواب و مقایسه حالت فارسی با عربی و نمایش تلفظ آن انجام می شود. از قواعد و اصطلاحات تجویدی متعارف در کلاس ها و مجالس قرائت، مانند بیان مخارج و صفات حروف و شرح و توضیح آنها جداً پرهیز شود، و از وقت کلاس برای کارهای ضروری آموزش قرآن استفاده شود.

آموزش مفاهیم

فعالیت اول: به روش دروس قبل انجام می شود. خوب است کلمات هم خانواده «حمد، سَمِيع و مؤمن» را از دانش آموزان پرسش کنید.

فعالیت دوم: این فعالیت نیز مانند فعالیت های مشابه آن در دروس قبل توسط دانش آموزان انجام می شود. برخی از توضیحات به شرح زیر است:

۱- لِوَالِدَيَّ = لِ + وَالِدَيَّ + ی. «وَالِدَيَّ» در واقع «وَالِدَيْنِ» و به معنای «پدر و مادر» بوده که به دلیل اضافه شدن به ضمیر «ی» حرف «نِ» حذف شده است و پس از ادغام، این مضاف و مضاف الیه

به صورت «والِدَیْنِ»؛ یعنی «پدر و مادر» در آمده است. «لِ» نیز به معنای «برای» است که در مجموع می شود «برای پدر و مادر».

این توضیحات، ویژه دبیر محترم است و بیان آنها برای دانش آموزان ضرورتی ندارد. همین که دانش آموزان بیاموزند «والِدَیْنِ» به معنای «پدر و مادر» است، کافی است.

۲- در ترکیب ششم هر چند کلمه «ذُرِّیَّة» مفرد و به معنای «فرزند» یا «نسل» است؛ اما عموماً به صورت اسم جمع معنا می شود. از این رو، این ترکیب را می توانیم به صورت «از نسل من» یا «از فرزندان من» معنا کنیم. توجه داشته باشید اگر دانش آموزان آن را به صورت «از فرزند من» معنا کنند، غلط محسوب نمی شود.

انس با قرآن در خانه

پس از مقدمات لازم، مانند دروس قبل و پرسش از انجام این تکلیف توسط دانش آموزان، به ارزشیابی آنها پرداخته و به این وسیله بخش های مختلف این تکلیف نیز در کلاس تمرین و تصحیح می شود. برخی از توضیحات ضروری به این شرح است:

۱- در عبارت پنجم از قسمت «ب» حرف «لِ» که بر سر ضمیر «ی» و دو اسم «والِدَیْنِ» و «مُؤْمِنِیْنِ»

آمده است ترجمه نمی شود. در واقع «إِغْفِرْ!»؛ یعنی «بیامرز» در فارسی این ترکیب را به صورت «بیامرز برای ...» معنا نمی کنیم.

۲- برخی ترکیب ها و عبارات ساده از صفحه ۲۵۸ قرآن کریم :

خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ ، مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ ، وَقَالَ الشَّيْطٰنُ ،
 اِنَّ اللّٰهَ وَعَدَكُمْ وَعَدَ الْحَقِّ ، اِنَّ الظَّٰلِمِيْنَ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ، بِاِذْنِ رَبِّهِمْ ،
 كَلِمَةً طَيِّبَةً ، فِي السَّمٰوٰءِ

۳- برخی از پیام های زیبا و کوتاه قرآنی از صفحه ۲۵۶ قرآن کریم :

اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ : نعمت های خدا بر خود را یاد کنید.

لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ : اگر شکر کنید، نعمت ها را می افزایم.
 (شکر نعمت، نعمت افزون کند.)

اَفِی اللّٰهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ : آیا در خدا که پدیدآورنده آسمان ها و زمین است، شک است؟!

پرسش و ارزشیابی

به شیوه جلسات قبل

تدریس قرائت

آیات صفحه ۲۶۴ قرآن کامل براساس
روش کلی به صورت پیش قرائت، تمرین با لوح
فشرده، فردخوانی و رفع اشکالات جمعی و فردی
تدریس و تمرین می شود.

تذکرات خاص قرائت :

- ۱- دقت در اتصال کلماتی مانند : مَنِ اتَّبَعَكَ
 - ۲- دقت در خواندن کلمات : لَا تُزَيِّنَنَّ لِأَعْيُنِهِمْ عَلَى نَبِيِّ
 - ۳- اشاره به مواضعی که فاقد علامت وقف است، برای کوتاه خواندن عبارات؛ مانند :
... لِبَشَرٍ ... صَلَاحٍ ... سُلْطَنٌ ... أَبَوَاهُ ... غَلٍّ ... نَصَبٌ
 - ۴- توجه به تلفظ حروف خاص با پیروی از قرائت الگو در لوح فشرده، یادآوری تلفظ «ح» و تأکید بر تلفظ «ع» در آیات و کلمات این صفحه :
- حَمًّا عَلَيْكَ اللَّعْنَةُ يُبْعَثُونَ عَلَى مَنِ اتَّبَعَكَ لَمَوْعِدُهُمْ آجَمِينَ عِيُونِ نَزَعْنَا
همچنین در کلمات نماز : عَلَى الْعَالَمِينَ نَعْبُدُ نَسْتَعِينُ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمُ الْعَظِيمِ
الْأَعْلَى عَبْدُهُ عَلَيْكَ عَلَيْنَا عِبَادِ عَلَيْكُمْ

آموزش می‌گیریم

چون برای یادداشت کردن کلمات به یاد آوردن و به یاد آوردن کلمات به یاد آوردن.

به گمان - افراد با هم - به یاد آوردن - به یاد آوردن

کلمه	معنی	نوع
کلمه	معنی	نوع
کلمه	معنی	نوع

این کلمات عبارتند از:

کلمات: کلمات، کلمات، کلمات

کلمات: کلمات، کلمات، کلمات

چون برای یادداشت کردن کلمات به یاد آوردن و به یاد آوردن کلمات به یاد آوردن.

کلمه	معنی	نوع
کلمه	معنی	نوع
کلمه	معنی	نوع

آموزش می‌گیریم: جدول کلمات که برای یادداشت کردن کلمات به یاد آوردن و به یاد آوردن کلمات به یاد آوردن.

آموزش مفاهیم

فعالیت اول: به روش معمول، جدول کلمات توسط دانش آموزان تکمیل و تمرین می‌شود. آنها می‌توانند کلمات هم خانواده «عباد، موعِد، متّین و عیون» را حدس بزنند.

فعالیت دوم: این فعالیت نیز مانند فعالیت‌های مشابه قبلی انجام می‌شود. دانش آموزان ترکیب‌ها را همراه با معنای آنها برای کلاس می‌خوانند تا تمرین و تصحیح شود.

فعالیت سوم: ابتدا جدول مانند الگوی ارائه شده کامل می‌شود، سپس هر دانش آموز جدول خود را با جدول هم گروهش مقایسه کرده و آنگاه هر سطر جدول توسط یک دانش آموز برای کلاس خوانده می‌شود تا تمرین و تصحیح شود.

در پایان این فعالیت، دانش آموزان قاعده جدول را حدس زده و در قسمت «نتیجه می‌گیریم» می‌نویسند. به این ترتیب، دانش آموزان با یکی دیگر از نشانه‌های جمع سالم در زبان قرآن که در فارسی نیز بسیار کاربرد دارد آشنا می‌شوند.

تذکرات انس با قرآن در خانه

در آغاز جلسه با پرسش از قسمت‌های مختلف این تکلیف توانایی دانش‌آموزان در قرائت و درک معنای آیات ارزشیابی می‌شود. برخی از توضیحات به شرح زیر است :

۱- بعضی از ترکیب‌ها و عبارات آشنای صفحه ۲۶۳ قرآن کریم :

فِي السَّمَاءِ ، مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ ، فَأَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً ،

وَإِنَّا رَبُّكَ ، وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَأِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا

۲- برخی از پیام‌های زیبای قرآنی از صفحه ۲۶۶ قرآن کریم :

وَمَا خَلَقْنَا السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا اِلَّا بِالْحَقِّ :

و آسمان‌ها و زمین و آنچه را در میان آن دو است جز به حق نیافریدیم.

وَإِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ : و قطعاً قیامت خواهد آمد.

فَاصْفَحِ الصَّفْحَ الْجَمِيلَ : پس (با آنها) به زیبایی مدارا و شکیبایی کن!

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْخَلِيقُ الْعَلِيمُ : قطعاً پروردگار تو، او آفریننده داناست.

وَ اخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ : بال و پر مهربانیت را برای مؤمنان بگستران!

بهار دل‌ها

اهداف

- ۱- آشنایی دانش‌آموزان با حدیثی از حضرت علی (ع)
- ۲- آشنایی آنان با جایگاه قرآن در نزد اهل بیت (ع)
- ۳- آشنایی با ارزش و اهمیت تلاوت قرآن
- ۴- ایجاد علاقه به یادگیری احادیث اهل بیت (ع)

روش تدریس

- ۱- خواندن حدیث توسط دانش‌آموزان
- ۲- ترجمه کلمه به کلمه حدیث توسط دانش‌آموزان
- ۳- گفت‌وگوی دانش‌آموزان درباره متن حدیث

فعالیت جانبی

تهیه تابلوی زیبایی حاوی این حدیث یا پیام قرآنی و نصب آن در کلاس

روش تدریس درس ششم

جلسه اول

پرسش و ارزشیابی

به شیوه جلسات قبل

تدریس قرائت

آیات صفحات ۲۶۸ و ۲۶۹ قرآن کامل
براساس روش کلی به صورت پیش قرائت، تمرین
با لوح فشرده، فردخوانی و رفع اشکالات جمعی
و فردی تدریس و تمرین می شود.

تذکرات خاص قرائت :

- ۱- دقت در اتصالات کلماتی مانند :
تَرَى الْفُلْكَ عَلَى اللَّهِ فَأَتَى اللَّهُ عَلَيْهِمُ السَّقْفُ بِشِقِّ الْأَنْفِيسِ
- ۲- دقت در خواندن کلماتی مانند : لَا يَتَّي تَعْدُوا تُسِرُّونَ فَحَرَّ
- ۳- اشاره به مواضعی که فاقد علامت وقف است، برای کوتاه خواندن عبارات؛ مانند :
... بِالْغِيَةِ ... وَالْحَمِيرَ ... السَّبِيلِ ... شَرَابٌ ... وَالْأَعْنَابِ ... الْبَحْرَ ... طَرِبًا
... فَضْلِهِ ... رَوَاسِي ... شَيْئًا ... بِالْآخِرَةِ ... مُكْرَهُةً ... الْقِيَمَةِ
- ۴- توجه به تلفظ حروف خاص، با پیروی از قرائت الگو در لوح فشرده، و یادآوری تلفظ صحیح حروف «ح» و «ع».

۵- جلب توجه دانش آموزان به تلفظ «غ» و «ق» با پیروی از قرائت الگو در لوح فشرده و توضیح ساده و کوتاه، همان گونه که در کنار صفحه ۵۷ کتاب دانش آموز آمده است.

کلمات دارای غین در این صفحات :

بَالِغِيهِ وَالْبِغَالِ لِيَتَّبِعُوا غَيْرُ

کلمات دارای قاف در این صفحات :

أَتَقَالِكُمْ بِشِقِّ يَخْلُقُ قَصْدُ لِقَوْمٍ وَالْقَمَرِ يَعْقِلُونَ لَا يَخْلُقُونَ
يُخْلَقُونَ قُلُوبُهُمْ قِيلَ الْقِيَامَةِ مِنَ الْقَوَاعِدِ عَلَيْهِمُ السَّقْفُ

توضیح تلفظ حروف غین و قاف، به صورت سؤال و جواب، مقایسه با یکدیگر و نمایش تلفظ آنها انجام می شود. غین نرم و سست تلفظ می شود، ولی قاف محکم و از ته گلو تلفظ می گردد. از بیان قواعد و اصطلاحات علم قرائت، مخارج و صفات حروف و شرح و توضیح آنها جداً پرهیز شود.

۶- به نحوه وقف برخی کلمات نیز توجه شود؛ مانند :

ماء ← ماءا رواسی ← رواسی

آموزش مفاهیم

یَعْقِلُونَ را با استفاده از کلمات داده شده کامل کرده و معنی کلمات را به حلقه‌های مشابه فکر می‌کنند، زیاده، درختان خرما، سارنگان، عروضا، گشت، بطل و آینده می‌کنند.

معنی	کلمه	معنی	کلمه
جمع خرما	سارنگان	نوع	عروضا
جمع خرما	سارنگان	نوع	عروضا
جمع خرما	سارنگان	نوع	عروضا

این را کلمات و عبارات قرآنی را جدا کنید:

وَمِنْ حُفَّتِ الْجَنَّتِ
وَالْجَنَّتِ وَالْجَنَّتِ
وَمِنْ حُفَّتِ الْجَنَّتِ
وَمِنْ حُفَّتِ الْجَنَّتِ

در این بخش از کتاب، معنی کلمات و عبارات قرآنی را به حلقه‌های مشابه فکر می‌کنند، زیاده، درختان خرما، سارنگان، عروضا، گشت، بطل و آینده می‌کنند.

فعالیت اول: به شیوه معمول،

دانش‌آموزان جدول را تکمیل کرده، سپس با هم گروه خود مقایسه نموده و آن گاه هر کلمه همراه با معنای آن توسط یک دانش‌آموز خوانده می‌شود تا کلمات و معنای آنها تمرین و تصحیح شود. خوب است کلمات هم خانواده زرع، نُجُوم، يَتَفَكَّرُونَ، يَعْقِلُونَ را از دانش‌آموزان پرسش کنید.

فعالیت دوم: دانش‌آموزان ابتدا معنای

ترکیب‌ها را نوشته، با هم گروه خود مقایسه کرده و سپس هر دانش‌آموز یک ترکیب را همراه با معنای آن می‌خواند تا این فعالیت تمرین و تصحیح شود. برخی از توضیحات به شرح زیر است:

۱- در ردیف دوم، کلمه «ثَمَرَات» جمع است و به‌طور طبیعی دانش‌آموزان آن را جمع معنا می‌کنند؛ یعنی می‌نویسند «از همه میوه‌ها» این ترجمه، صحیح است؛ اما می‌توان «کُلَّ» را به‌صورت «هر» نیز معنا کرد. در این صورت کلمه بعد از آن مفرد ترجمه می‌شود؛ یعنی «از هر میوه‌ای». هر دو ترجمه صحیح است.

۲- همان‌طور که قبلاً بیان شد در جملاتی که با «إِنَّ» شروع می‌شود معمولاً حرف «لَ» نیز می‌آید، اما در فارسی معنا نمی‌شود؛ مانند عبارت سوم.

در پایان جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن روزانه قرآن کریم و انجام تکلیف «انس با قرآن در خانه» تشویق و ترغیب کنید.

انس با قرآن در خانه

با پرسش از بخش‌های مختلف انس با قرآن در خانه توانایی دانش‌آموزان را در قرائت و درک معنا ارزشیابی می‌کنیم و همچنین مطالب این بخش تمرین و تصحیح می‌شود. برخی از توضیحات به این شرح است:

- ۱- از دانش‌آموزی که عبارت اول از قسمت «ب» را می‌خواند و معنا می‌کند، سؤال کنید که فاعل «می‌رویاند» یا «يُنْبِتُ» کیست؟ تا توجه دانش‌آموزان به ادبیات توحیدی قرآن جلب شود و متذکر شوند که این خداوند است که با آب باران برای ما کشتزارها و ... را می‌رویاند.
- ۲- برخی از ترکیب‌ها و عبارات ساده

قرآنی از صفحه ۲۷۳ قرآن کریم:

مِنَ الْقَوْمِ ، بِالْآخِرَةِ ، وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ، يُظْلِمُهُم ، إِلَهِ ، مِنْ قَبْلِكَ ، أَعْمَالُهُمْ ،
وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ، هُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ .

۳- پیام قرآنی مورد نظر از صفحه ۲۶۹ قرآن کریم:

وَلَا تَعْدُوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصَوْهَا إِنَّ اللَّهَ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ

برخی از دیگر پیام‌های قرآنی این صفحه عبارتند از:

وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ :

خداوند آنچه را مخفی می‌کنید و آنچه را که آشکار می‌سازید، می‌داند.

إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ ،

إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ

جلسه دوم

پرسش و ارزشیابی

به شیوه جلسات قبل

تدریس قرائت

آیات صفحه ۲۷۴ قرآن کامل براساس
روش کلی به صورت پیش قرائت، تمرین با لوح
فشرده، فردخوانی و رفع اشکالات جمعی و
فردی تدریس و تمرین می شود.

تذکرات خاص قرائت :

- ۱- دقت در اتصال کلماتی مانند :
- أَنِ اتَّخِذِي مِنَ الشَّجَرِ كُلِّ الثَّمَرَاتِ أَرَزَلِ الْعُمُرِ فِي الرِّزْقِ فَمَا الَّذِينَ
- ۲- دقت در خواندن کلماتی مانند : تَتَّخِذُونَ ذُلًّا يُرَدُّ فَضَلُوا بِرَأْيِ
- ۳- اشاره به مواضعی که فاقد علامت وقف است، برای کوتاه خواندن عبارات؛ مانند :
- ... مَاءٌ ← مَاءٌ ... بَطُونِهِ ... دَم ... دَم ... وَ الْأَعْنَابِ ... إِلَى النَّحْلِ ... يَبُوتًا ...
- ... كُلِّ الثَّمَرَاتِ ... أَلْوَانُهُ ... الْعُمُرِ ... أَزْوَاجًا ... حَفَدَةً ...
- ۴- توجه به تلفظ حروف خاص، با پیروی از قرائت الگو در لوح فشرده و یادآوری تلفظ صحیح
- حروف غین و قاف در آیات و کلمات این صفحه :
- لِقَوْمٍ نُسْقِيكُمْ سَائِغًا رِزْقًا خَلَقَكُمْ قَدِيرٌ فِي الرِّزْقِ
- همچنین در کلمات نماز : قَدَامَتِ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ الْمُسْتَقِيمِ قُلْ اسْتَغْفِرُ قُوَّتِهِ
- أَقُومُ وَأَقْعُدُ

آموزش مفاهیم

فعالیت اول: دانش آموزان به روش دروس قبل مراحل مختلف کامل کردن، خواندن و تصحیح جدول را انجام می دهند. اگر از توانایی نسبی خوبی برخوردارند، با توجه به کلمات این جدول که بیشتر اسم و جمع مکسر هستند، به طور غیرمستقیم توجه آنها را به این گونه جمع که در فارسی نیز بسیار کاربرد دارد، جلب می کنیم و برخی کلمات ساده را که دانش آموزان با مفرد یا جمع مکسر آنها آشنا هستند، نام برده و از ایشان می خواهیم مفرد یا جمع مکسر آنها را بگویند؛ مانند: مدارس، اعمال، مساجد، مراکز، انبیاء، شعراء، رجال، اصول، قرون، اطفال، اشیاء، مجالس، قبائل، کُتب و ...

فعالیت دوم: این فعالیت نیز به روش معمول توسط دانش آموزان انجام شده و آن گاه هر ترکیب توسط یک دانش آموز همراه با معنای آن برای کلاس خوانده و تصحیح می شود.

در پایان کلاس، دانش آموزان را به خواندن روزانه قرآن کریم و انجام تکلیف «انس با قرآن در خانه» تشویق و ترغیب می کنیم.

تذکرات انس با قرآن در خانه

همچون دروس قبل، توانایی قرائت و درک
معنای آیات درس ضمن پرسش از فعالیت های
مختلف انس با قرآن در خانه انجام می شود. برخی از
توضیحات درباره این قسمت ها به شرح زیر است :

۱- بعضی از ترکیب ها و عبارات ساده از
صفحات ۲۷۷ و ۲۷۸ قرآن کریم :

عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ، عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ،
فِي كُلِّ أُمَّةٍ، وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ، إِنَّ مَا عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ،
فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ، بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ،

۲- برخی از پیام های زیبای قرآنی از دو صفحه فوق :

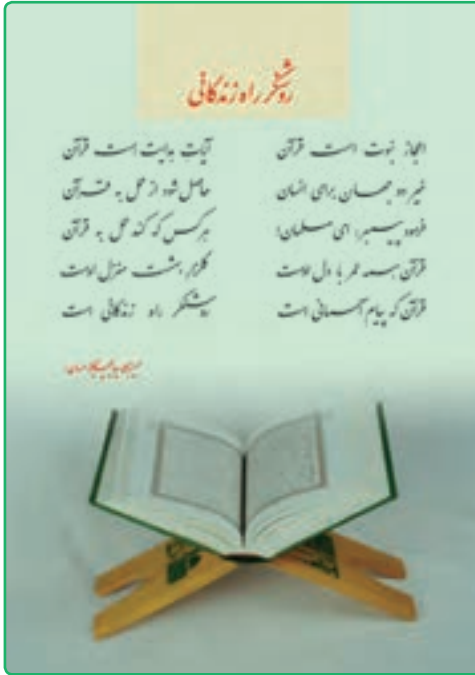
وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِّكُلِّ شَيْءٍ : ونازل کردیم بر تو کتاب را که روشننگر هر چیزی است.
وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ : و هدایت و رحمت و بشارت و مرثده ای برای مسلمانان.
إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ : قطعاً خداوند امر می کند به عدالت و نیکی
وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَى : و نیز بخشش به خویشان
وَيَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ : و نهی می کند از کار زشت و ناپسند و از ظلم و ستم؛
وَآوَفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ : و بعهد خدا وفا کنید وقتی پیمان بستید.
مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ : هر چه نزد شماست از بین می رود و آنچه نزد
خداست باقی می ماند.

فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ : پس هرگاه قرآن خواندی
فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ : از شیطان رانده شده به خدا پناه ببر.

روشنگر راه زندگانی

اهداف

- ۱- آشنا کردن دانش‌آموزان با تأثیر قرآن کریم بر ادبیات فارسی
- ۲- آشنا کردن دانش‌آموزان با یکی از سروده‌ها درباره قرآن
- ۳- آشنا کردن دانش‌آموزان با یکی از شاعران قرآن کریم
- ۴- آشنا کردن آنان با محتوای سرود

روش تدریس

- ۱- قرائت شعر و جمع خوانی دانش‌آموزان
- ۲- تهیه سرود براساس این شعر توسط دانش‌آموزان علاقه‌مند
- ۳- پرسش معنای ابیات از دانش‌آموزان و توضیح دبیر در صورت نیاز

پرسش برای گفت‌وگو و پژوهش

- ۱- چرا قرآن روشنگر راه زندگانی است؟
- ۲- آیا سروده‌های دیگری از حبیب‌الله چایچیان خوانده یا شنیده‌اید؟
- ۳- سروده دیگری درباره قرآن کریم آماده کنید.